

FYLKESMANNEN I FINNMARK
Miljøvern avdelingen

FINNMÁRKKU FYLKKAMÁNNI
Birasgáhttenossodat

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 BERGEN

333

29. NOV. 2004

2003/4881 DOK.NR. 89

Deres ref

Deres dato

Vår ref
Sak 2004/2657
Ark 072

Vår dato
25.11.2004

Saksbehandler/direkte telefon: Trond Aarseth - 78 95 03 14

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Det vises til direktoratets høringsbrev datert 16.06.2004.

Fylkesmannen i Finnmark har ingen kommentarer til utredningen.

Med hilsen

Trond Aarseth
fung. fylkesmiljøvern sjef

Harriet Reiestad
ingeniør

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
09. NOV. 2004	
SAKSBE.	DOK.NR.
2003/4881	84

Deres ref.:
03/4881

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
04/5490 ARTS-FI-ALA
Arkivkode:
85/11

Dato:
28.10.2004

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive og sårbare havområder. Direktoratet for naturforvaltning mener at den foreliggende konsekvensutredningen om fiskeri i Lofoten-Barentshavet gir en god oversikt over ulike aspekter av fiskerivirksomheten, og også stort sett over miljøvirkningene som fiskerisektoren representerer. I det videre arbeidet med forvaltningsplanen ønsker vi

- *En vurdering av mulighetene som ligger i mer arealbasert fiskeriforvaltning*
- *En økt satsing på kunnskapsoppbygging om sjøfugl, sjøpattedyr, og bunnlevende dyr/planter*
- *Styrket forvaltning av trua marine arter, inkl. ansvarsartene*
- *En aktiv tilnærming ift introduserte arter som er/kan bli kommersielt interessante*

Vi viser til brev med oversendelse av konsekvensutredning dater 16.06.04.

Innledning

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder både når det gjelder plankton, fisk, fugl og sjøpattedyr. I de senere år er det i tillegg oppdaget store miljøverdier på havbunnen, bl a korallrev og svampområder. Blant annet fordi økosystemet opprettholdes av få, men tallrike bestander, er det også blant de mest sårbare havområder på jorda, og flere av artene som lever der er allerede definert som trua arter.

I det politiske grunnlaget for regjeringen (Sem-erklæringen) heter det at det vil legges opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Dette videreføres i St. meld. Nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*, som sier at "regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en helhetlig havmiljøpolitikk, dvs en havmiljøpolitikk der summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskaper om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand". Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet er en av fire delutredninger i prosessen mot en helhetlig, økosystembasert forvaltningsplan for Barentshavet.

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Anne Langaas
Telefon:
73 58 07 37

Forholdet til den helhetlige forvaltningsplanen

Utredningen gir en oppdatert beskrivelse av status og utvikling av mange ulike aspekter av fiskerivirksomheten, samt av miljøkonsekvensene av denne. Den gir også oversikt over mangler og svakheter både når det gjelder kunnskap, utstyr og avbøtende tiltak. For enkelte tema hadde vi ønsket at utredningen skulle vært mer utdypende, men den vil likevel for de fleste tema være et godt underlag for det videre arbeidet med kunnskapsutvikling og forvaltningsplan.

Det er imidlertid et punkt som vi ønsker skal bli supplert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen: I beskrivelsen av konseptet for forvaltningsplanen¹ heter det under kulepunktet som gjelder identifisering av kostnadseffektive tiltak at *”Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av området. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan”*. Utredningen oppfyller forventningene til scenariene slik de er beskrevet i utredningsprogrammet, men med bakgrunn i ovenstående kunne vi ha ønsket en drøfting av de mulighetene som ligger i en sterkere grad av arealbasert fiskeriforvaltning. For å redusere ødeleggelse av korallrev med bunntåler, er enkelte korallrev fredet etter Saltvannsfiskekollen. Vi antar at økende grad av arealbasert forvaltning på en fleksibel måte kunne ha gitt større rom for å ta vare på viktige habitater. Det hadde vært nyttig med vurderinger av hvordan vernede områder kan brukes som et ledd i forvaltning av fiskeressursene. Kan det være positivt både ut i fra et ressurs-hensyn og hensynet til biologisk mangfold generelt at områder er permanent stengt for fiskeriaktivitet? Dette vil være relevant også i forhold til fase 2 i utarbeiding av marin verneplan

Underrapportering av fangst er i flere sammenhenger identifisert som en viktig parameter i fiskeriforvaltningen, og kontroll med fiskeriene synes i praksis vanskelig å gjennomføre. At ”fiskefusk” fortsatt er utbredt, viser bl a den omfattende rettssaken som pågår i Lofoten Tingrett for tida, og som angår ulovlig fiske etter sild og torsk. Vi vil anta at kontrollen med fiskeflåten vil kunne lettes gjennom sterkere arealregulering.

Kommersielle fiskerier – langsiktige trofiske effekter?

I en rapport fra United Nations Environment Programme (UNEP) om Global International Waters Assessment (GIWA) er konklusjonen at *”unsustainable exploitation of fish has the most severe impacts on the Barents Sea under present conditions”*. Det er beskatningen av norsk-arktisk torsk og hyse som volder størst bekymring. På 2., 3., 4. plass vurderes fare for oljeforurensning, fare for radioaktiv forurensning og introduserte arter (særlig gjennom ballastvann).

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) definerer en øvre kritisk grense for fiskedødelighet (F_{lim}), samt en føre-var-grense (F_{pa}). For norsk-arktisk torsk har ICES satt F_{lim} til 0,74 og F_{pa} til 0,40. Fiskekvotene har helt fram til nylig ligget godt over ICES’ anbefaling, i 2001 var fiskedødeligheten oppe i 0,95.

Til tross for dette høye beskatningsnivået synes de kommersielle bestandene ganske fort å regenerere. Dersom en ser på øvrige deler av økosystemet, så har f eks sjøfuglbestandene gått til dels drastisk tilbake. Disse trofiske effektene på ikke-kommersielle arter henger trolig tett sammen med overbeskatning av kommersielle fiskebestander. På Røst er bestanden av lunde litt over en fjerdedel av hva den var på slutten av 70-tallet. Også lomvibestanden er dramatisk redusert. Vi vet ikke i hvilken grad disse fuglebestandene evner å ta seg opp igjen, men vi vet at det er arter som er svært sårbare for oljesøl, og at ytterligere press på miljøet i Barentshavet ikke vil virke i positiv retning.

¹ Se <http://odin.dep.no/md/norsk/tema/svalbard/barents/bn.html>

Overbeskatningen av kommersielle arter synes altså å ha hatt langsiktige effekter på andre deler av økosystemet. For framtida legges det opp til økt aktivitet og derved økt miljøbelastning i Barentshavet. Sårbarhet for både kommersielle fiskebestander og for ikke-kommersielle grupper som sjøfugl og sjøpattedyr vil bli større med økt belastning, og sum-effektene er vanskelige å forutsi. Vi mener derfor at det i framtida vil bli stadig viktigere å opprettholde sunne og levedyktige bestander av kommersielle arter, og at beskatningen bør holdes på et nivå som opprettholder god reproduksjonsevne og livskraftige økosystemer generelt.

Bifangst

Det marine biologiske mangfoldet påvirkes i sin helhet av fiskeriene. Det gjelder, som beskrevet i konsekvensutredningen, både trofiske effekter, bifangst og habitatødeleggelse.

Til tross for at det har vært arbeidet seriøst for å redusere bifangst av ikke-kommersielle fiskeslag, sjøfugl og sjøpattedyr i norske fiskerier, så er problemet fortsatt omfattende. Etter vår mening er det på grunnlag av foreliggende data mulig å foreta en del spesifikke konfliktanalyser mellom sjøfugl og fiskeri i tid og rom. For eksempel vil kart over sjøfuglers utbredelse i hekketida, og hvordan disse sammenfaller med fiskerier i samme tidsrom, gi en pekepinn på sannsynligheten for at fuglene fanges som bifangst i fiskeriene. Slike sammenstillinger bør være grunnlag for dynamiske forvaltningstiltak.

Kunnskapsoppbygging

Konsekvensutredningen gir en oppsummering av kunnskapsmangler og behov for oppfølging. DN vil følge opp med å understreke at det er viktig med kunnskapsoppbygging på interaksjoner, sumeffekter, og også med fokus på ikke-kommersielle arter.

I forvaltningsplanens grunnlagsrapport om kunnskapsmangler lå fokus på mer grunnleggende kunnskapsmangler, mens de separate konsekvensutredningene skulle ivareta de mer spesifikke manglene knyttet til den enkelte sektor. DN viser til at det for fugl er foreslått et program (SEAPOPOP) for å samle inn parallelle dataserier for bestandsutvikling, reproduksjon, overlevelse og næringsvalg. Dette er helt nødvendig kunnskap for å kunne skille antropogene påvirkninger (f.eks. direkte eller indirekte effekter av fiskeriene, oljeskader som følge av skipsforlis, eller kroniske utslipp) fra naturlig variasjon. Ved en ulykke vil kunnskapen om de sårbare fuglebestandenes fordeling i tid og rom være helt sentral for å begrense skadevirkningene. De ulike aktørene i forvaltningsplanen har i vesentlig grad overlappende kunnskapsbehov om sjøfugl, og ved en samordnet og langsiktig satsing vil en kunne legge et godt grunnlag for forvaltningen av sjøfuglressursene og havmiljøet i Lofoten-Barentshavet.

En generell kartlegging av havbunnen vil være viktig for å kunne bevare verdifulle arealer (se forrige kap om biotopødeleggelse), både i forhold til fiskeriaktivitet, petroleumsaktivitet, og ved mulige uhell med skipstrafikken. Det har i flere år vært foreslått et program (MAREANO) som skal samle og øke kunnskapen om havbunnen. Dersom programmet blir realisert vil det kunne dekke et viktig kunnskapshull.

Den nasjonale "rødlista" over trua arter viser at et stort antall arter av sjøpattedyr i norske farvann har en usikker bevaringsstatus², vesentlig begrunnet i dårlig kunnskapsgrunnlag. DN mener at fiskerimyndighetene som forvaltningsansvarlig må sette større fokus på rødlisteartene og ansvarsartene, klargjøre utfordringer knyttet til kunnskapsgrunnlag, effekter av fiskerier, og evt tiltak for å gjenoppbygge levedyktige bestander.

Dersom det skulle bli aktuelt å drive høsting av andre trofiske nivå enn de som drives kommersielt i dag, (f.eks raudåte) må man ha kunnskap om konsekvenser før en slik høsting bygges opp. Tilsvarende må konsekvenser av utvikling av fiskerier på nye arter utredes før det utvikles.

Torsk rømmer gjennom hull i merdene i langt større grad enn laks, og det er behov for økt kunnskap om merd-konstruksjoner og rømmingssikring for denne arten og andre nye marine oppdrettsarter. DN ser det som sannsynlig at det blir gjennomført et avlsprogram for torsk på lik linje med det som er gjort og gjøres på laks for å utvikle bestander som er mest mulig tilpasset oppdretts- og markedsbetingelser. Det er behov for utredninger av konsekvenser av rømt torsk og genetisk påvirkning.

Introduserte arter

Etter både Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen har Norge et ansvar for å forhindre videre spredning av introduserte arter. Havrettskonvensjonen er klar når det gjelder hvilke krav som stilles (UNCLOS Article 196): *1. States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control pollution of the marine environment resulting from the use of technologies under their jurisdiction or control, or the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto.*

Oppdrettsnæringen er en vektor for introduksjoner. For eksempel kom japansk drivtang med import av østers til oppdrett. Nye arter til oppdrett og følge-organismer til disse burde vært omtalt. DN ønsker også at det skal utarbeides en "svarteliste" over arter som kan forventes introdusert, slik som det er gjort i flere andre land. På denne måten søker en å unngå introduksjoner, eller å oppdage nye organismer så tidlig som mulig.

Snøkrabben har sannsynligvis kommet som larver med ballastvann og er i ferd med å etablere seg i norske farvann. Dersom snøkrabben eksploderer i antall slik kongekrabben har gjort, vil også denne arten kunne bli kommersielt interessant. Arten er meget stor, og den kan være miljømessig bekymringsfull, og den er introdusert ved uhell. Det bør aktivt gjøres tiltak for å hindre den i å etablere seg i norske farvann.

Vi mener at forvaltningen av kongekrabbe må være i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen. Ved at Norge ikke driver fangst av hunner økes bl a risikoen for spredning via ballastvann, på grunn av den relativt lange pelagiske larveperioden. Vi mener at bestanden må holdes mer aktivt i sjakk enn det som nå er tilfellet, både av hensyn til de effekter krabben har på vårt eget miljø, men også for å redusere risikoen for spredning til andre land.

² 9 hvalarter og 3 selarter er listet som norske ansvarsarter i h t kriteriene "globalt truet med norsk forekomst" og/eller "minst 25% av europeisk bestand i Norge"

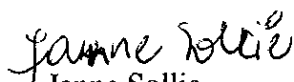
Med økende skipsaktivitet i området savner DN en omtale av hvilke forvaltningsmessige tiltak som er aktuelle når kongekrabben og evt andre fremmede arter kommer til Svalbard. Vi savner altså en uttalt strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse.

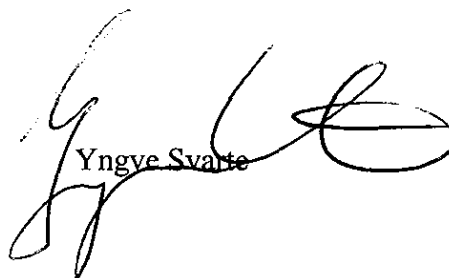
Konklusjon

Utredningen gir en god og grundig beskrivelse av ulike sider av fiskerivirksomheten. DN kunne ønske seg at den var supplert med:

- Vurdering av hvilke muligheter som ligger i arealbasert fiskeriforvaltning
- Konkret signal om at fiskerisektoren vil bidra til oppbygging av et forvaltningsgrunnlag for sjøfugl, og for kartlegging av viktige habitater på havbunnen
- En beskrivelse av strategi for sikring av trua arter/ansvarsarter som fiskeri har forvaltningsansvar for
- Konkret strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse, som er i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen

Med hilsen

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
09. NOV. 2004	
SAKSBE.	DOK.NR.
2003/4881	84

Deres ref.:
03/4881

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
04/5490 ARTS-FI-ALA
Arkivkode:
85/11

Dato:
28.10.2004

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive og sårbare havområder. Direktoratet for naturforvaltning mener at den foreliggende konsekvensutredningen om fiskeri i Lofoten-Barentshavet gir en god oversikt over ulike aspekter av fiskerivirksomheten, og også stort sett over miljøvirkningene som fiskerisektoren representerer. I det videre arbeidet med forvaltningsplanen ønsker vi

- *En vurdering av mulighetene som ligger i mer arealbasert fiskeriforvaltning*
- *En økt satsing på kunnskapsoppbygging om sjøfugl, sjøpattedyr, og bunnlevende dyr/planter*
- *Styrket forvaltning av trua marine arter, inkl. ansvarsartene*
- *En aktiv tilnærming ift introduserte arter som er/kan bli kommersielt interessante*

Vi viser til brev med oversendelse av konsekvensutredning dater 16.06.04.

Innledning

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder både når det gjelder plankton, fisk, fugl og sjøpattedyr. I de senere år er det i tillegg oppdaget store miljøverdier på havbunnen, bl a korallrev og svampområder. Blant annet fordi økosystemet opprettholdes av få, men tallrike bestander, er det også blant de mest sårbare havområder på jorda, og flere av artene som lever der er allerede definert som trua arter.

I det politiske grunnlaget for regjeringen (Sem-erklæringen) heter det at det vil legges opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Dette videreføres i St. meld. Nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*, som sier at "regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en helhetlig havmiljøpolitikk, dvs en havmiljøpolitikk der summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskaper om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand". Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet er en av fire delutredninger i prosessen mot en helhetlig, økosystembasert forvaltningsplan for Barentshavet.

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Anne Langaas
Telefon:
73 58 07 37

Forholdet til den helhetlige forvaltningsplanen

Utredningen gir en oppdatert beskrivelse av status og utvikling av mange ulike aspekter av fiskerivirksomheten, samt av miljøkonsekvensene av denne. Den gir også oversikt over mangler og svakheter både når det gjelder kunnskap, utstyr og avbøtende tiltak. For enkelte tema hadde vi ønsket at utredningen skulle vært mer utdypende, men den vil likevel for de fleste tema være et godt underlag for det videre arbeidet med kunnskapsutvikling og forvaltningsplan.

Det er imidlertid et punkt som vi ønsker skal bli supplert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen: I beskrivelsen av konseptet for forvaltningsplanen¹ heter det under kulepunktet som gjelder identifisering av kostnadseffektive tiltak at *”Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av området. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan”*. Utredningen oppfyller forventningene til scenariene slik de er beskrevet i utredningsprogrammet, men med bakgrunn i ovenstående kunne vi ha ønsket en drøfting av de mulighetene som ligger i en sterkere grad av arealbasert fiskeriforvaltning. For å redusere ødeleggelse av korallrev med bunntåler, er enkelte korallrev fredet etter Saltvannsfiskekollen. Vi antar at økende grad av arealbasert forvaltning på en fleksibel måte kunne ha gitt større rom for å ta vare på viktige habitater. Det hadde vært nyttig med vurderinger av hvordan vernede områder kan brukes som et ledd i forvaltning av fiskeressursene. Kan det være positivt både ut i fra et ressurs-hensyn og hensynet til biologisk mangfold generelt at områder er permanent stengt for fiskeriaktivitet? Dette vil være relevant også i forhold til fase 2 i utarbeiding av marin verneplan

Underrapportering av fangst er i flere sammenhenger identifisert som en viktig parameter i fiskeriforvaltningen, og kontroll med fiskeriene synes i praksis vanskelig å gjennomføre. At ”fiskefusk” fortsatt er utbredt, viser bl a den omfattende rettssaken som pågår i Lofoten Tingrett for tida, og som angår ulovlig fiske etter sild og torsk. Vi vil anta at kontrollen med fiskeflåten vil kunne lettes gjennom sterkere arealregulering.

Kommersielle fiskerier – langsiktige trofiske effekter?

I en rapport fra United Nations Environment Programme (UNEP) om Global International Waters Assessment (GIWA) er konklusjonen at *”unsustainable exploitation of fish has the most severe impacts on the Barents Sea under present conditions”*. Det er beskatningen av norsk-arktisk torsk og hyse som volder størst bekymring. På 2., 3., 4. plass vurderes fare for oljeforurensning, fare for radioaktiv forurensning og introduserte arter (særlig gjennom ballastvann).

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) definerer en øvre kritisk grense for fiskedødelighet (F_{lim}), samt en føre-var-grense (F_{pa}). For norsk-arktisk torsk har ICES satt F_{lim} til 0,74 og F_{pa} til 0,40. Fiskekvotene har helt fram til nylig ligget godt over ICES’ anbefaling, i 2001 var fiskedødeligheten oppe i 0,95.

Til tross for dette høye beskatningsnivået synes de kommersielle bestandene ganske fort å regenerere. Dersom en ser på øvrige deler av økosystemet, så har f eks sjøfuglbestandene gått til dels drastisk tilbake. Disse trofiske effektene på ikke-kommersielle arter henger trolig tett sammen med overbeskatning av kommersielle fiskebestander. På Røst er bestanden av lunde litt over en fjerdedel av hva den var på slutten av 70-tallet. Også lomvibestanden er dramatisk redusert. Vi vet ikke i hvilken grad disse fuglebestandene evner å ta seg opp igjen, men vi vet at det er arter som er svært sårbare for oljesøl, og at ytterligere press på miljøet i Barentshavet ikke vil virke i positiv retning.

¹ Se <http://odin.dep.no/md/norsk/tema/svalbard/barents/bn.html>

Overbeskatningen av kommersielle arter synes altså å ha hatt langsiktige effekter på andre deler av økosystemet. For framtida legges det opp til økt aktivitet og derved økt miljøbelastning i Barentshavet. Sårbarhet for både kommersielle fiskebestander og for ikke-kommersielle grupper som sjøfugl og sjøpattedyr vil bli større med økt belastning, og sum-effektene er vanskelige å forutsi. Vi mener derfor at det i framtida vil bli stadig viktigere å opprettholde sunne og levedyktige bestander av kommersielle arter, og at beskatningen bør holdes på et nivå som opprettholder god reproduksjonsevne og livskraftige økosystemer generelt.

Bifangst

Det marine biologiske mangfoldet påvirkes i sin helhet av fiskeriene. Det gjelder, som beskrevet i konsekvensutredningen, både trofiske effekter, bifangst og habitatødeleggelse.

Til tross for at det har vært arbeidet seriøst for å redusere bifangst av ikke-kommersielle fiskeslag, sjøfugl og sjøpattedyr i norske fiskerier, så er problemet fortsatt omfattende. Etter vår mening er det på grunnlag av foreliggende data mulig å foreta en del spesifikke konfliktanalyser mellom sjøfugl og fiskeri i tid og rom. For eksempel vil kart over sjøfuglers utbredelse i hekketida, og hvordan disse sammenfaller med fiskerier i samme tidsrom, gi en pekepinn på sannsynligheten for at fuglene fanges som bifangst i fiskeriene. Slike sammenstillinger bør være grunnlag for dynamiske forvaltningstiltak.

Kunnskapsoppbygging

Konsekvensutredningen gir en oppsummering av kunnskapsmangler og behov for oppfølging. DN vil følge opp med å understreke at det er viktig med kunnskapsoppbygging på interaksjoner, sumeffekter, og også med fokus på ikke-kommersielle arter.

I forvaltningsplanens grunnlagsrapport om kunnskapsmangler lå fokus på mer grunnleggende kunnskapsmangler, mens de separate konsekvensutredningene skulle ivareta de mer spesifikke manglene knyttet til den enkelte sektor. DN viser til at det for fugl er foreslått et program (SEAPOPOP) for å samle inn parallelle dataserier for bestandsutvikling, reproduksjon, overlevelse og næringsvalg. Dette er helt nødvendig kunnskap for å kunne skille antropogene påvirkninger (f.eks. direkte eller indirekte effekter av fiskeriene, oljeskader som følge av skipsforlis, eller kroniske utslipp) fra naturlig variasjon. Ved en ulykke vil kunnskapen om de sårbare fuglebestandenes fordeling i tid og rom være helt sentral for å begrense skadevirkningene. De ulike aktørene i forvaltningsplanen har i vesentlig grad overlappende kunnskapsbehov om sjøfugl, og ved en samordnet og langsiktig satsing vil en kunne legge et godt grunnlag for forvaltningen av sjøfuglressursene og havmiljøet i Lofoten-Barentshavet.

En generell kartlegging av havbunnen vil være viktig for å kunne bevare verdifulle arealer (se forrige kap om biotopødeleggelse), både i forhold til fiskeriaktivitet, petroleumsaktivitet, og ved mulige uhell med skipstrafikken. Det har i flere år vært foreslått et program (MAREANO) som skal samle og øke kunnskapen om havbunnen. Dersom programmet blir realisert vil det kunne dekke et viktig kunnskapshull.

Den nasjonale "rødlista" over trua arter viser at et stort antall arter av sjøpattedyr i norske farvann har en usikker bevaringsstatus², vesentlig begrunnet i dårlig kunnskapsgrunnlag. DN mener at fiskerimyndighetene som forvaltningsansvarlig må sette større fokus på rødlistearter og ansvarsartene, klargjøre utfordringer knyttet til kunnskapsgrunnlag, effekter av fiskerier, og evt tiltak for å gjenoppbygge levedyktige bestander.

Dersom det skulle bli aktuelt å drive høsting av andre trofiske nivå enn de som drives kommersielt i dag, (f.eks raudåte) må man ha kunnskap om konsekvenser før en slik høsting bygges opp. Tilsvarende må konsekvenser av utvikling av fiskerier på nye arter utredes før det utvikles.

Torsk rømmer gjennom hull i merdene i langt større grad enn laks, og det er behov for økt kunnskap om merd-konstruksjoner og rømmingssikring for denne arten og andre nye marine oppdrettsarter. DN ser det som sannsynlig at det blir gjennomført et avlsprogram for torsk på lik linje med det som er gjort og gjøres på laks for å utvikle bestander som er mest mulig tilpasset oppdretts- og markedsbetingelser. Det er behov for utredninger av konsekvenser av rømt torsk og genetisk påvirkning.

Introduserte arter

Etter både Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen har Norge et ansvar for å forhindre videre spredning av introduserte arter. Havrettskonvensjonen er klar når det gjelder hvilke krav som stilles (UNCLOS Article 196): *1. States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control pollution of the marine environment resulting from the use of technologies under their jurisdiction or control, or the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto.*

Oppdrettsnæringen er en vektor for introduksjoner. For eksempel kom japansk drivtang med import av østers til oppdrett. Nye arter til oppdrett og følge-organismer til disse burde vært omtalt. DN ønsker også at det skal utarbeides en "svarteliste" over arter som kan forventes introdusert, slik som det er gjort i flere andre land. På denne måten søker en å unngå introduksjoner, eller å oppdage nye organismer så tidlig som mulig.

Snøkrabben har sannsynligvis kommet som larver med ballastvann og er i ferd med å etablere seg i norske farvann. Dersom snøkrabben eksploderer i antall slik kongekrabben har gjort, vil også denne arten kunne bli kommersielt interessant. Arten er meget stor, og den kan være miljømessig bekymringsfull, og den er introdusert ved uhell. Det bør aktivt gjøres tiltak for å hindre den i å etablere seg i norske farvann.

Vi mener at forvaltningen av kongekrabbe må være i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen. Ved at Norge ikke driver fangst av hunner økes bl a risikoen for spredning via ballastvann, på grunn av den relativt lange pelagiske larveperioden. Vi mener at bestanden må holdes mer aktivt i sjakk enn det som nå er tilfellet, både av hensyn til de effekter krabben har på vårt eget miljø, men også for å redusere risikoen for spredning til andre land.

² 9 hvalarter og 3 selarter er listet som norske ansvarsarter i h t kriteriene "globalt truet med norsk forekomst" og/eller "minst 25% av europeisk bestand i Norge"

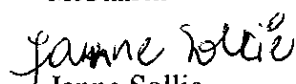
Med økende skipsaktivitet i området savner DN en omtale av hvilke forvaltningsmessige tiltak som er aktuelle når kongekrabben og evt andre fremmede arter kommer til Svalbard. Vi savner altså en uttalt strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse.

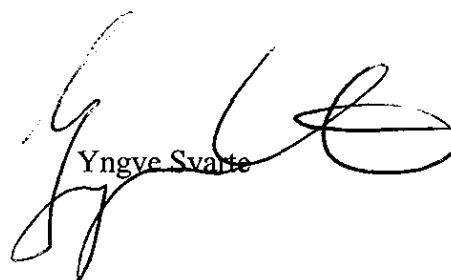
Konklusjon

Utredningen gir en god og grundig beskrivelse av ulike sider av fiskerivirksomheten. DN kunne ønske seg at den var supplert med:

- Vurdering av hvilke muligheter som ligger i arealbasert fiskeriforvaltning
- Konkret signal om at fiskerisektoren vil bidra til oppbygging av et forvaltningsgrunnlag for sjøfugl, og for kartlegging av viktige habitater på havbunnen
- En beskrivelse av strategi for sikring av trua arter/ansvarsarter som fiskeri har forvaltningsansvar for
- Konkret strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse, som er i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen

Med hilsen

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
09. NOV. 2004	
SAKSBE.	DOK.NR.
2003/4881	84

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

Deres ref.:
03/4881

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
04/5490 ARTS-FI-ALA
Arkivkode:
85/11

Dato:
28.10.2004

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive og sårbare havområder. Direktoratet for naturforvaltning mener at den foreliggende konsekvensutredningen om fiskeri i Lofoten-Barentshavet gir en god oversikt over ulike aspekter av fiskerivirksomheten, og også stort sett over miljøvirkningene som fiskerisektoren representerer. I det videre arbeidet med forvaltningsplanen ønsker vi

- *En vurdering av mulighetene som ligger i mer arealbasert fiskeriforvaltning*
- *En økt satsing på kunnskapsoppbygging om sjøfugl, sjøpattedyr, og bunnlevende dyr/planter*
- *Styrket forvaltning av trua marine arter, inkl. ansvarsartene*
- *En aktiv tilnærming ift introduserte arter som er/kan bli kommersielt interessante*

Vi viser til brev med oversendelse av konsekvensutredning dater 16.06.04.

Innledning

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder både når det gjelder plankton, fisk, fugl og sjøpattedyr. I de senere år er det i tillegg oppdaget store miljøverdier på havbunnen, bl a korallrev og svampområder. Blant annet fordi økosystemet opprettholdes av få, men tallrike bestander, er det også blant de mest sårbare havområder på jorda, og flere av artene som lever der er allerede definert som trua arter.

I det politiske grunnlaget for regjeringen (Sem-erklæringen) heter det at det vil legges opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Dette videreføres i St. meld. Nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*, som sier at "regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en helhetlig havmiljøpolitikk, dvs en havmiljøpolitikk der summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskaper om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand". Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet er en av fire delutredninger i prosessen mot en helhetlig, økosystembasert forvaltningsplan for Barentshavet.

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Anne Langaas
Telefon:
73 58 07 37

Forholdet til den helhetlige forvaltningsplanen

Utredningen gir en oppdatert beskrivelse av status og utvikling av mange ulike aspekter av fiskerivirksomheten, samt av miljøkonsekvensene av denne. Den gir også oversikt over mangler og svakheter både når det gjelder kunnskap, utstyr og avbøtende tiltak. For enkelte tema hadde vi ønsket at utredningen skulle vært mer utdypende, men den vil likevel for de fleste tema være et godt underlag for det videre arbeidet med kunnskapsutvikling og forvaltningsplan.

Det er imidlertid et punkt som vi ønsker skal bli supplert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen: I beskrivelsen av konseptet for forvaltningsplanen¹ heter det under kulepunktet som gjelder identifisering av kostnadseffektive tiltak at *”Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av området. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan”*. Utredningen oppfyller forventningene til scenariene slik de er beskrevet i utredningsprogrammet, men med bakgrunn i ovenstående kunne vi ha ønsket en drøfting av de mulighetene som ligger i en sterkere grad av arealbasert fiskeriforvaltning. For å redusere ødeleggelse av korallrev med bunntåler, er enkelte korallrev fredet etter Saltvannsfiskekloven. Vi antar at økende grad av arealbasert forvaltning på en fleksibel måte kunne ha gitt større rom for å ta vare på viktige habitater. Det hadde vært nyttig med vurderinger av hvordan vernede områder kan brukes som et ledd i forvaltning av fiskeressursene. Kan det være positivt både ut i fra et ressurs-hensyn og hensynet til biologisk mangfold generelt at områder er permanent stengt for fiskeriaktivitet? Dette vil være relevant også i forhold til fase 2 i utarbeiding av marin verneplan

Underrapportering av fangst er i flere sammenhenger identifisert som en viktig parameter i fiskeriforvaltningen, og kontroll med fiskeriene synes i praksis vanskelig å gjennomføre. At ”fiskefusk” fortsatt er utbredt, viser bl a den omfattende rettssaken som pågår i Lofoten Tingrett for tida, og som angår ulovlig fiske etter sild og torsk. Vi vil anta at kontrollen med fiskeflåten vil kunne lettes gjennom sterkere arealregulering.

Kommersielle fiskerier – langsiktige trofiske effekter?

I en rapport fra United Nations Environment Programme (UNEP) om Global International Waters Assessment (GIWA) er konklusjonen at *”unsustainable exploitation of fish has the most severe impacts on the Barents Sea under present conditions”*. Det er beskatningen av norsk-arktisk torsk og hyse som volder størst bekymring. På 2., 3., 4. plass vurderes fare for oljeforurensning, fare for radioaktiv forurensning og introduserte arter (særlig gjennom ballastvann).

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) definerer en øvre kritisk grense for fiskedødelighet (F_{lim}), samt en føre-var-grense (F_{pa}). For norsk-arktisk torsk har ICES satt F_{lim} til 0,74 og F_{pa} til 0,40. Fiskekvotene har helt fram til nylig ligget godt over ICES’ anbefaling, i 2001 var fiskedødeligheten oppe i 0,95.

Til tross for dette høye beskatningsnivået synes de kommersielle bestandene ganske fort å regenerere. Dersom en ser på øvrige deler av økosystemet, så har f eks sjøfuglbestandene gått til dels drastisk tilbake. Disse trofiske effektene på ikke-kommersielle arter henger trolig tett sammen med overbeskatning av kommersielle fiskebestander. På Røst er bestanden av lunde litt over en fjerdedel av hva den var på slutten av 70-tallet. Også lomvibestanden er dramatisk redusert. Vi vet ikke i hvilken grad disse fuglebestandene evner å ta seg opp igjen, men vi vet at det er arter som er svært sårbare for oljesøl, og at ytterligere press på miljøet i Barentshavet ikke vil virke i positiv retning.

¹ Se <http://odin.dep.no/md/norsk/tema/svalbard/barents/bn.html>

Overbeskatningen av kommersielle arter synes altså å ha hatt langsiktige effekter på andre deler av økosystemet. For framtida legges det opp til økt aktivitet og derved økt miljøbelastning i Barentshavet. Sårbarhet for både kommersielle fiskebestander og for ikke-kommersielle grupper som sjøfugl og sjøpattedyr vil bli større med økt belastning, og sum-effektene er vanskelige å forutsi. Vi mener derfor at det i framtida vil bli stadig viktigere å opprettholde sunne og levedyktige bestander av kommersielle arter, og at beskatningen bør holdes på et nivå som opprettholder god reproduksjonsevne og livskraftige økosystemer generelt.

Bifangst

Det marine biologiske mangfoldet påvirkes i sin helhet av fiskeriene. Det gjelder, som beskrevet i konsekvensutredningen, både trofiske effekter, bifangst og habitatødeleggelse.

Til tross for at det har vært arbeidet seriøst for å redusere bifangst av ikke-kommersielle fiskeslag, sjøfugl og sjøpattedyr i norske fiskerier, så er problemet fortsatt omfattende. Etter vår mening er det på grunnlag av foreliggende data mulig å foreta en del spesifikke konfliktanalyser mellom sjøfugl og fiskeri i tid og rom. For eksempel vil kart over sjøfuglers utbredelse i hekketida, og hvordan disse sammenfaller med fiskerier i samme tidsrom, gi en pekepinn på sannsynligheten for at fuglene fanges som bifangst i fiskeriene. Slike sammenstillinger bør være grunnlag for dynamiske forvaltningstiltak.

Kunnskapsoppbygging

Konsekvensutredningen gir en oppsummering av kunnskapsmangler og behov for oppfølging. DN vil følge opp med å understreke at det er viktig med kunnskapsoppbygging på interaksjoner, sumeffekter, og også med fokus på ikke-kommersielle arter.

I forvaltningsplanens grunnlagsrapport om kunnskapsmangler lå fokus på mer grunnleggende kunnskapsmangler, mens de separate konsekvensutredningene skulle ivareta de mer spesifikke manglene knyttet til den enkelte sektor. DN viser til at det for fugl er foreslått et program (SEAPOPOP) for å samle inn parallelle dataserier for bestandsutvikling, reproduksjon, overlevelse og næringsvalg. Dette er helt nødvendig kunnskap for å kunne skille antropogene påvirkninger (f.eks. direkte eller indirekte effekter av fiskeriene, oljeskader som følge av skipsforlis, eller kroniske utslipp) fra naturlig variasjon. Ved en ulykke vil kunnskapen om de sårbare fuglebestandenes fordeling i tid og rom være helt sentral for å begrense skadevirkningene. De ulike aktørene i forvaltningsplanen har i vesentlig grad overlappende kunnskapsbehov om sjøfugl, og ved en samordnet og langsiktig satsing vil en kunne legge et godt grunnlag for forvaltningen av sjøfuglressursene og havmiljøet i Lofoten-Barentshavet.

En generell kartlegging av havbunnen vil være viktig for å kunne bevare verdifulle arealer (se forrige kap om biotopødeleggelse), både i forhold til fiskeriaktivitet, petroleumsaktivitet, og ved mulige uhell med skipstrafikken. Det har i flere år vært foreslått et program (MAREANO) som skal samle og øke kunnskapen om havbunnen. Dersom programmet blir realisert vil det kunne dekke et viktig kunnskapshull.

Den nasjonale "rødlista" over trua arter viser at et stort antall arter av sjøpattedyr i norske farvann har en usikker bevaringsstatus², vesentlig begrunnet i dårlig kunnskapsgrunnlag. DN mener at fiskerimyndighetene som forvaltningsansvarlig må sette større fokus på rødlisteartene og ansvarsartene, klargjøre utfordringer knyttet til kunnskapsgrunnlag, effekter av fiskerier, og evt tiltak for å gjenoppbygge levedyktige bestander.

Dersom det skulle bli aktuelt å drive høsting av andre trofiske nivå enn de som drives kommersielt i dag, (f.eks raudåte) må man ha kunnskap om konsekvenser før en slik høsting bygges opp. Tilsvarende må konsekvenser av utvikling av fiskerier på nye arter utredes før det utvikles.

Torsk rømmer gjennom hull i merdene i langt større grad enn laks, og det er behov for økt kunnskap om merd-konstruksjoner og rømmingssikring for denne arten og andre nye marine oppdrettsarter. DN ser det som sannsynlig at det blir gjennomført et avlsprogram for torsk på lik linje med det som er gjort og gjøres på laks for å utvikle bestander som er mest mulig tilpasset oppdretts- og markedsbetingelser. Det er behov for utredninger av konsekvenser av rømt torsk og genetisk påvirkning.

Introduserte arter

Etter både Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen har Norge et ansvar for å forhindre videre spredning av introduserte arter. Havrettskonvensjonen er klar når det gjelder hvilke krav som stilles (UNCLOS Article 196): *1. States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control pollution of the marine environment resulting from the use of technologies under their jurisdiction or control, or the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto.*

Oppdrettsnæringen er en vektor for introduksjoner. For eksempel kom japansk drivtang med import av østers til oppdrett. Nye arter til oppdrett og følge-organismer til disse burde vært omtalt. DN ønsker også at det skal utarbeides en "svarteliste" over arter som kan forventes introdusert, slik som det er gjort i flere andre land. På denne måten søker en å unngå introduksjoner, eller å oppdage nye organismer så tidlig som mulig.

Snøkrabben har sannsynligvis kommet som larver med ballastvann og er i ferd med å etablere seg i norske farvann. Dersom snøkrabben eksploderer i antall slik kongekrabben har gjort, vil også denne arten kunne bli kommersielt interessant. Arten er meget stor, og den kan være miljømessig bekymringsfull, og den er introdusert ved uhell. Det bør aktivt gjøres tiltak for å hindre den i å etablere seg i norske farvann.

Vi mener at forvaltningen av kongekrabbe må være i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen. Ved at Norge ikke driver fangst av hunner økes bl a risikoen for spredning via ballastvann, på grunn av den relativt lange pelagiske larveperioden. Vi mener at bestanden må holdes mer aktivt i sjakk enn det som nå er tilfellet, både av hensyn til de effekter krabben har på vårt eget miljø, men også for å redusere risikoen for spredning til andre land.

² 9 hvalarter og 3 selarter er listet som norske ansvarsarter i h t kriteriene "globalt truet med norsk forekomst" og/eller "minst 25% av europeisk bestand i Norge"

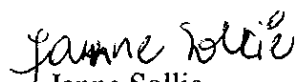
Med økende skipsaktivitet i området savner DN en omtale av hvilke forvaltningsmessige tiltak som er aktuelle når kongekrabben og evt andre fremmede arter kommer til Svalbard. Vi savner altså en uttalt strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse.

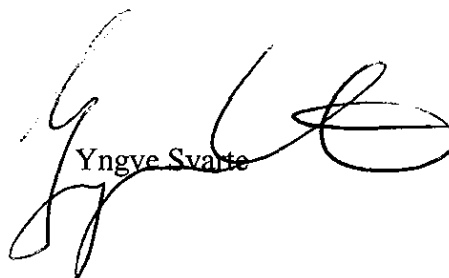
Konklusjon

Utredningen gir en god og grundig beskrivelse av ulike sider av fiskerivirksomheten. DN kunne ønske seg at den var supplert med:

- Vurdering av hvilke muligheter som ligger i arealbasert fiskeriforvaltning
- Konkret signal om at fiskerisektoren vil bidra til oppbygging av et forvaltningsgrunnlag for sjøfugl, og for kartlegging av viktige habitater på havbunnen
- En beskrivelse av strategi for sikring av trua arter/ansvarsarter som fiskeri har forvaltningsansvar for
- Konkret strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse, som er i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen

Med hilsen

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte

Finnmark fylkeskommune
Finnmárkku fylkkagielda

Sentraladministrasjonen
Næringsavdelinga

Vår dato: 01112004

Arkivkode:

Vår referanse: 200201912-18/E: U22
&13/BAMA

Deres referanse: 03/4881

Vår saksbehandler:

Baik, Målfrid, tlf. +47 78 96 20 00 mailto:malfred.baik@ffk.no	
ARKIV	333
03. NOV. 2004	
SAKSNR. 2003/4881	DOK.NR. 72
U.O. 6	

Fiskeridirektoratet
Postboks 185
5002 BERGEN

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Finnmark fylkeskommune har i fylkesutvalget den 18.10.04 behandlet "Konsekvensutredninger for Lofoten – Barentshavet", sak 71/04.

Til informasjon ble de tre konsekvensutredningene av fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkning behandlet i samme sak.

Vedlagt følger vedtak i sak 71/04.

Med hilsen

Målfrid Baik
Olje- og energiansvarlig
næringsavdelinga

Fiskeridirektoratet

Pb. 185

5804 BERGEN

Helhetlig forvaltningsplan - Konsekvensutredninger av fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkning - Høringsuttalelse

Finnmark fylkeskommune har i fylkesutvalget den 18.10.04 vedtatt følgende uttalelse til konsekvensutredningene av fiskeri, skipstrafikk og ytre påvirkning:

1. Det er positivt at arbeidet med en helhetlig forvaltningsplan for området Lofoten-Barentshavet skal bygge på konsekvensutredningene av fiskeri- og havbruk, skipstrafikk, petroleumsvirksomhet og ytre påvirkninger. En slik forvaltningsplan oppfattes som en spennende og nødvendig nyvinning innen norsk miljøforvaltning. Det er særlig positivt at de ulike utredningsprogrammene settes i relasjon til samfunns- og samiske forhold.
2. Det er lite offensivt å kun basere utredningene på eksisterende kunnskap. Nyskapingspotensialet vil dermed bli begrenset. Vel så viktig som eksisterende kunnskaper er det å få belyst områder hvor det er kunnskapsmangler.
3. Det må settes av tilstrekkelige midler til videre oppfølging av utredningene for å dekke opp områder som er preget av fragmenterte og mangelfulle kunnskaper.
4. En helhetlig forvaltningsplan forutsetter at utredningene er basert på sammenlignbar metodikk og data med lik detaljeringsgrad og geografisk dekning. En svakhet ved utredningene er mangel på felles skala for vurdering av effekter, som tidsmessig- og geografisk utstrekning samt påvirkningsgrad av identifiserte konsekvenser for de ulike konsekvensvariablene. Det blir vanskelig å kunne se hvilke tiltak og retningslinjer som skal komme ut av utredningsprogrammene, spesielt hvilken betydning og hvilke praktiske konsekvenser dette kan få for regionen.
5. Det som savnes er en grundigere utredning av hva som gir muligheter for en fremtidig positiv næringsutvikling i samspill med miljøet. Herunder savnes fokus mot hvilke konsekvenser ulike næringsbegrensninger kan gi i forhold til samfunn og næringsutvikling og hvordan dette kan oppveies. Det være seg omstillinger innen fiskeri og havbruk, synergieffekter mellom fiske, oppdrett og andre næringer som petroleum.
6. I den videre prosessen med utarbeidelse av helhetlig forvaltningsplan for alle norske havområder er det viktig å presisere at nordlige og sørlige havområder får et likt og forutsigbart forvaltningsregime, slik at verdiskapning og næringsutvikling i nord ikke hemmes av strengere rammebetingelser enn i sør.

7. I utredningene må planene i Nordvest-Russland integreres bedre sammen med forvaltning av Barentshavet og utvikling av aktiviteter. Videre bør det fokuseres tydeligere på hvilke konsekvenser dette kan få for samfunns- og næringsutvikling. Her bør det sikres at regionale myndigheter og representanter kan delta aktivt i norsk-russisk samarbeid. På sikt kan det bidra til bedre avklaring og samarbeid om miljø og sikkerhet.

Utredning av konsekvenser av fiskeri:

Det videre arbeid med forvaltningsplanen krever systematisk oppfølging av de eksisterende kunnskapshullene, blant annet innen:

- Samspill mellom artene i utredningsområdet
 - Sjøpattedyr og sjøfugls rolle
 - Sikre fiskeristatistikkens kvalitet
 - Biologisk overvåking
-
- Utredningen mangler en kvantifisering av utslipp fra fiskeflåten. En forutsetning for å kunne etablere en helhetlig forvaltning av Barentshavet er å få dokumentert miljøskadelig utslipp fra de ulike sektorene. Her burde utslipp til luft av CO₂, NO_x og svovel, samt utslipp til sjø av kemikalier, fett og olje fra fiskeflåten være utredet.
 - Det er uheldig at utredningen er geografisk avgrenset inn mot kysten til 1 nautisk mil utenfor grunnlinjen, noe som medfører en svært begrenset fokus på havbruksnæringen. I en bærekraftig ressursforvaltning bør også viktig kunnskap om oppdrettsnæringen komme frem. Dette gjelder eksempelvis kunnskap om mulige konsekvenser av oppdrett i gyteområder. Problematikken om rømming og sykdom er også utelatt.
 - Det må forskes mer på konsekvensen ved utslipp og lekkasje i forbindelse med produksjon på levende organismer
 - Problematikken rundt sel bør utredes bedre i forhold til hvilken innvirkning tilstedeværelse av sel i nære kystområder kan ha for næringsutvikling og fiskebestander. I henhold til dette arbeidet bør det legges opp til økt beskatning av sel, både i kystnære områder og i Barentshavet. Fangst av vågehval bør også økes.
 - Fiskeressursene må knyttes opp mot lokalsamfunnene. Fisken som fiskes utenfor kysten av Finnmark og de nære havområdene skal ilandføres og produseres i Finnmark. Disse fiskeressursene må i praksis ikke kunne selges ut av Finnmark. Prinsippet om at nærhet gir rett må gjelde.
 - I henhold til dette arbeidet bør det legges opp til økt beskatning av sel, og andre store bestander av sjøpattedyr.
 - Fiskeressursene må knyttes opp mot lokalt/regionalt nivå. Fisken som fiskes utenfor kysten av Finnmark og de nære havområder skal i størst mulig grad ilandføres og produseres i Finnmark. Disse fiskekvotene må i praksis ikke kunne selges ut av Finnmark. Prinsippet om at nærhet gir rett må gjelde.

Utredning av konsekvenser av skipstrafikk:

- I utredningen påpekes det at en oljevernaksjon i Nord-Norge kan være vanskeligere å gjennomføre sammenlignet med i Sør-Norge. Dette relateres til lavere temperaturer og mørketid, og at internasjonale bistandsressurser ved store ulykker vil ha lengre responstid i Nord-Norge. Her er det avdekket flere kunnskapshull. For Finnmark er det

av stor betydning at disse kunnskapshullene dekkes slik at beredskapen er utformet på grunnlag av faktisk kunnskap og ikke på antagelser.

- Utredningen må bidra til å få etablert en troverdig miljøvernberedskap som tar høyde for den fremtidige transportøkningen, spesielt med hensyn til oljetransporten fra Nordvest- Russland, langs Finnmarkskysten og tilstøtende havområder. Dette krever tilfredsstillende kvalitet på blant annet overvåkingssystemer, slepebåtkapasitet, havner og depot. Spesielt vil vi trekke frem behovet for permanent slepebåtkapasitet i Finnmark. Her bør det også være spesiell fokus mot arktiske forhold og dets betydning.
- Statens dimensjonering av sikkerhet og beredskapstiltak må bli gjort ut fra en verst tenkelig hendelse. Det må utvikles sikkerhetsmetoder som ivaretar de arktiske utfordringer i Barentshavet. Sikkerhetsopplæringen i Honningsvåg må styrkes.
- Den mest synlige konsekvensen av båt- og skipstrafikken er bidragene til forsøpling av strandsonen og bunnområdene. Fiskeflåtens bidrag til forsøpling er holdt utenfor estimatene på grunn av manglende data. Med tanke på fiskeflåtens andel totalt i skipstrafikken, bidrar dette til en svekkelse av resultatene når det gjelder utredning av avfall fra skipsfarten.
- Økende fremtidig skipstrafikk innebærer skip med store skrog samt utslipp av store mengder ballastvann. Dette er en sentral årsak til introduksjon av fremmede arter, noe som utgjør en vesentlig trussel på dagens havmiljø. Derfor er det behov for å etablere samarbeid med russiske vitenskapsmiljøer for utarbeidelse av biologiske havneprofiler i Barentsregionen. Dette for å holde oversikt over mulige forandringer i økosystemene langs kysten.
- Konsekvensutredningen av skipstrafikk omfatter også havområdet rundt Svalbard. Derfor understrekes viktigheten av å utarbeide bedre kartgrunnlag for skipstrafikken. Det bør også ses nærmere på nødvendige sikkerhetstiltak, som radar og fyr samt etablering av GPS.
- Betydningen av metrologiske forhold må utredes ytterligere. Det må satses atskillig mer på forskning innen arktisk kystlima, som belyser de spesielle vær- og vindforhold kysten preges av, og hvilke konsekvenser det kan få for marin næringsvirksomhet. Isdannelse er også et sentralt tema som må dokumenteres nærmere. Utbygging av et isvarslingssystem må prioriteres.

Utredning av ytre påvirkninger: klimaendring, forurensning og introduserte arter:

- I den videre prosessen med forvaltningsplanen bør det fremkomme vurderinger og forslag til nødvendige tiltak som styrker en bærekraftig forvaltning av Barentshavet.
- I påvente av mer nødvendig forskning på effekter av miljøgifter blir det helt utenkelig å skulle stoppe den marine næringsutviklingen i nord. Det er derimot viktig å utvikle fiskerinæringa, skipstrafikken og petroleumsvirksomheten innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Dette må gjøres gjennom satsing på utvikling og styrking av sikkerhetstiltak, beredskap og miljøbasert teknologi.
- Området Lofoten - Barentshavet påvirkes lite av forurensning fra nærområdet. Det er langtransporterte miljøgifter fra store deler av verden som står for mesteparten av forurensningen. Internasjonalt samarbeid som styrker miljøet og fører til reduksjon av miljøskadelig utslipp blir en av de viktigste bidragene for å sikre området i fremtiden.

- Kongekrabbefangst må økes og de økologiske konsekvenser må følges opp gjennom forskning.

Saksbehandler, innvalgstelefon
Arnt Eugen Nilsen, 76 10 97 84

Fiskeridirektoratet
Postboks 2009 Nordnes
5817 BERGEN

333

07.10.2004

2003/4881 49

**HELHETLIG FORVALNINGSPLAN FOR BARENHAVET -
HØRINGSUTTALELSE TIL UTKAST TIL UTREDNING AV
KONSEKVENSER AV FISKERI I OMRÅDET LOFOTEN - BARENTSHAVET**

Viser til utkast til utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet.

Utredning av konsekvenser av fiskeri er en av fire utredninger som skal utgjøre en sentral del av grunnlaget for helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet. Hovedtema for denne utredningen er å kartlegge hvordan fiske og fangst påvirker miljøet, annen næringsvirksomhet og samfunnet for øvrig.

I høringen bes det om kommentarer til utredningen, og om denne er dekkende for konsekvensene av påvirkningene.

Fiskeridirektoratet region Nordland har gjennomgått utkast til utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet, og mener utredningen er dekkende for konsekvensene av påvirkningene.

Fiskeridirektoratet region Nordland har for øvrig ingen kommentarer til utredningen.

Med hilsen

Håvard Dekkerhus
seksjonsleder

Arnt Eugen Nilsen
førstekonsulent

Fiskeridirektoratet
Postboks 185 Sentrum
5804 Bergen

FISKERIDIREKTORATET	
ARKIV	333
09. NOV. 2004	
SAKSBE.	DOK.NR.
2003/4881	84

Deres ref.:
03/4881

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
04/5490 ARTS-FI-ALA
Arkivkode:
85/11

Dato:
28.10.2004

Helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive og sårbare havområder. Direktoratet for naturforvaltning mener at den foreliggende konsekvensutredningen om fiskeri i Lofoten-Barentshavet gir en god oversikt over ulike aspekter av fiskerivirksomheten, og også stort sett over miljøvirkningene som fiskerisektoren representerer. I det videre arbeidet med forvaltningsplanen ønsker vi

- *En vurdering av mulighetene som ligger i mer arealbasert fiskeriforvaltning*
- *En økt satsing på kunnskapsoppbygging om sjøfugl, sjøpattedyr, og bunnlevende dyr/planter*
- *Styrket forvaltning av trua marine arter, inkl. ansvarsartene*
- *En aktiv tilnærming ift introduserte arter som er/kan bli kommersielt interessante*

Vi viser til brev med oversendelse av konsekvensutredning dater 16.06.04.

Innledning

Havområdet Lofoten – Barentshavet er et av verdens mest produktive havområder både når det gjelder plankton, fisk, fugl og sjøpattedyr. I de senere år er det i tillegg oppdaget store miljøverdier på havbunnen, bl a korallrev og svampområder. Blant annet fordi økosystemet opprettholdes av få, men tallrike bestander, er det også blant de mest sårbare havområder på jorda, og flere av artene som lever der er allerede definert som trua arter.

I det politiske grunnlaget for regjeringen (Sem-erklæringen) heter det at det vil legges opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet. Dette videreføres i St. meld. Nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*, som sier at "regjeringen vil utvikle verktøy og prosesser for å legge grunnlaget for en helhetlig havmiljøpolitikk, dvs en havmiljøpolitikk der summen av alle påvirkninger vurderes i sammenheng og baseres på kunnskaper om økosystemenes struktur, virkemåte og tilstand". Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet er en av fire delutredninger i prosessen mot en helhetlig, økosystembasert forvaltningsplan for Barentshavet.

Besøksadresse:
Tungasletta 2
Postadresse:
N-7485 Trondheim

Telefon:
73 58 05 00
Telefaks:
73 58 05 01

Videokonf:
73 90 51 40

Internett:
www.dirnat.no
E-post:
Postmottak@dirnat.no

Saksbehandler:
Anne Langaas
Telefon:
73 58 07 37

Forholdet til den helhetlige forvaltningsplanen

Utredningen gir en oppdatert beskrivelse av status og utvikling av mange ulike aspekter av fiskerivirksomheten, samt av miljøkonsekvensene av denne. Den gir også oversikt over mangler og svakheter både når det gjelder kunnskap, utstyr og avbøtende tiltak. For enkelte tema hadde vi ønsket at utredningen skulle vært mer utdypende, men den vil likevel for de fleste tema være et godt underlag for det videre arbeidet med kunnskapsutvikling og forvaltningsplan.

Det er imidlertid et punkt som vi ønsker skal bli supplert i det videre arbeidet med forvaltningsplanen: I beskrivelsen av konseptet for forvaltningsplanen¹ heter det under kulepunktet som gjelder identifisering av kostnadseffektive tiltak at *”Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av området. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan”*. Utredningen oppfyller forventningene til scenariene slik de er beskrevet i utredningsprogrammet, men med bakgrunn i ovenstående kunne vi ha ønsket en drøfting av de mulighetene som ligger i en sterkere grad av arealbasert fiskeriforvaltning. For å redusere ødeleggelse av korallrev med bunntåler, er enkelte korallrev fredet etter Saltvannsfiskekloven. Vi antar at økende grad av arealbasert forvaltning på en fleksibel måte kunne ha gitt større rom for å ta vare på viktige habitater. Det hadde vært nyttig med vurderinger av hvordan vernede områder kan brukes som et ledd i forvaltning av fiskeressursene. Kan det være positivt både ut i fra et ressurs-hensyn og hensynet til biologisk mangfold generelt at områder er permanent stengt for fiskeriaktivitet? Dette vil være relevant også i forhold til fase 2 i utarbeiding av marin verneplan

Underrapportering av fangst er i flere sammenhenger identifisert som en viktig parameter i fiskeriforvaltningen, og kontroll med fiskeriene synes i praksis vanskelig å gjennomføre. At ”fiskefusk” fortsatt er utbredt, viser bl a den omfattende rettssaken som pågår i Lofoten Tingrett for tida, og som angår ulovlig fiske etter sild og torsk. Vi vil anta at kontrollen med fiskeflåten vil kunne lettes gjennom sterkere arealregulering.

Kommersielle fiskerier – langsiktige trofiske effekter?

I en rapport fra United Nations Environment Programme (UNEP) om Global International Waters Assessment (GIWA) er konklusjonen at *”unsustainable exploitation of fish has the most severe impacts on the Barents Sea under present conditions”*. Det er beskatningen av norsk-arktisk torsk og hyse som volder størst bekymring. På 2., 3., 4. plass vurderes fare for oljeforurensning, fare for radioaktiv forurensning og introduserte arter (særlig gjennom ballastvann).

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) definerer en øvre kritisk grense for fiskedødelighet (F_{lim}), samt en føre-var-grense (F_{pa}). For norsk-arktisk torsk har ICES satt F_{lim} til 0,74 og F_{pa} til 0,40. Fiskekvotene har helt fram til nylig ligget godt over ICES’ anbefaling, i 2001 var fiskedødeligheten oppe i 0,95.

Til tross for dette høye beskatningsnivået synes de kommersielle bestandene ganske fort å regenerere. Dersom en ser på øvrige deler av økosystemet, så har f eks sjøfuglbestandene gått til dels drastisk tilbake. Disse trofiske effektene på ikke-kommersielle arter henger trolig tett sammen med overbeskatning av kommersielle fiskebestander. På Røst er bestanden av lunde litt over en fjerdedel av hva den var på slutten av 70-tallet. Også lomvibestanden er dramatisk redusert. Vi vet ikke i hvilken grad disse fuglebestandene evner å ta seg opp igjen, men vi vet at det er arter som er svært sårbare for oljesøl, og at ytterligere press på miljøet i Barentshavet ikke vil virke i positiv retning.

¹ Se <http://odin.dep.no/md/norsk/tema/svalbard/barents/bn.html>

Overbeskatningen av kommersielle arter synes altså å ha hatt langsiktige effekter på andre deler av økosystemet. For framtida legges det opp til økt aktivitet og derved økt miljøbelastning i Barentshavet. Sårbarhet for både kommersielle fiskebestander og for ikke-kommersielle grupper som sjøfugl og sjøpattedyr vil bli større med økt belastning, og sum-effektene er vanskelige å forutsi. Vi mener derfor at det i framtida vil bli stadig viktigere å opprettholde sunne og levedyktige bestander av kommersielle arter, og at beskatningen bør holdes på et nivå som opprettholder god reproduksjonsevne og livskraftige økosystemer generelt.

Bifangst

Det marine biologiske mangfoldet påvirkes i sin helhet av fiskeriene. Det gjelder, som beskrevet i konsekvensutredningen, både trofiske effekter, bifangst og habitatødeleggelse.

Til tross for at det har vært arbeidet seriøst for å redusere bifangst av ikke-kommersielle fiskeslag, sjøfugl og sjøpattedyr i norske fiskerier, så er problemet fortsatt omfattende. Etter vår mening er det på grunnlag av foreliggende data mulig å foreta en del spesifikke konfliktanalyser mellom sjøfugl og fiskeri i tid og rom. For eksempel vil kart over sjøfuglers utbredelse i hekketida, og hvordan disse sammenfaller med fiskerier i samme tidsrom, gi en pekepinn på sannsynligheten for at fuglene fanges som bifangst i fiskeriene. Slike sammenstillinger bør være grunnlag for dynamiske forvaltningstiltak.

Kunnskapsoppbygging

Konsekvensutredningen gir en oppsummering av kunnskapsmangler og behov for oppfølging. DN vil følge opp med å understreke at det er viktig med kunnskapsoppbygging på interaksjoner, sumeffekter, og også med fokus på ikke-kommersielle arter.

I forvaltningsplanens grunnlagsrapport om kunnskapsmangler lå fokus på mer grunnleggende kunnskapsmangler, mens de separate konsekvensutredningene skulle ivareta de mer spesifikke manglene knyttet til den enkelte sektor. DN viser til at det for fugl er foreslått et program (SEAPOP) for å samle inn parallelle dataserier for bestandsutvikling, reproduksjon, overlevelse og næringsvalg. Dette er helt nødvendig kunnskap for å kunne skille antropogene påvirkninger (f.eks. direkte eller indirekte effekter av fiskeriene, oljeskader som følge av skipsforlis, eller kroniske utslipp) fra naturlig variasjon. Ved en ulykke vil kunnskapen om de sårbare fuglebestandenes fordeling i tid og rom være helt sentral for å begrense skadevirkningene. De ulike aktørene i forvaltningsplanen har i vesentlig grad overlappende kunnskapsbehov om sjøfugl, og ved en samordnet og langsiktig satsing vil en kunne legge et godt grunnlag for forvaltningen av sjøfuglressursene og havmiljøet i Lofoten-Barentshavet.

En generell kartlegging av havbunnen vil være viktig for å kunne bevare verdifulle arealer (se forrige kap om biotopødeleggelse), både i forhold til fiskeriaktivitet, petroleumsaktivitet, og ved mulige uhell med skipstrafikken. Det har i flere år vært foreslått et program (MAREANO) som skal samle og øke kunnskapen om havbunnen. Dersom programmet blir realisert vil det kunne dekke et viktig kunnskapshull.

Den nasjonale "rødlista" over trua arter viser at et stort antall arter av sjøpattedyr i norske farvann har en usikker bevaringsstatus², vesentlig begrunnet i dårlig kunnskapsgrunnlag. DN mener at fiskerimyndighetene som forvaltningsansvarlig må sette større fokus på rødlistearter og ansvarsartene, klargjøre utfordringer knyttet til kunnskapsgrunnlag, effekter av fiskerier, og evt tiltak for å gjenoppbygge levedyktige bestander.

Dersom det skulle bli aktuelt å drive høsting av andre trofiske nivå enn de som drives kommersielt i dag, (f.eks raudåte) må man ha kunnskap om konsekvenser før en slik høsting bygges opp. Tilsvarende må konsekvenser av utvikling av fiskerier på nye arter utredes før det utvikles.

Torsk rømmer gjennom hull i merdene i langt større grad enn laks, og det er behov for økt kunnskap om merd-konstruksjoner og rømmingssikring for denne arten og andre nye marine oppdrettsarter. DN ser det som sannsynlig at det blir gjennomført et avlsprogram for torsk på lik linje med det som er gjort og gjøres på laks for å utvikle bestander som er mest mulig tilpasset oppdretts- og markedsbetingelser. Det er behov for utredninger av konsekvenser av rømt torsk og genetisk påvirkning.

Introduserte arter

Etter både Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen har Norge et ansvar for å forhindre videre spredning av introduserte arter. Havrettskonvensjonen er klar når det gjelder hvilke krav som stilles (UNCLOS Article 196): *1. States shall take all measures necessary to prevent, reduce and control pollution of the marine environment resulting from the use of technologies under their jurisdiction or control, or the intentional or accidental introduction of species, alien or new, to a particular part of the marine environment, which may cause significant and harmful changes thereto.*

Oppdrettsnæringen er en vektor for introduksjoner. For eksempel kom japansk drivtang med import av østers til oppdrett. Nye arter til oppdrett og følge-organismer til disse burde vært omtalt. DN ønsker også at det skal utarbeides en "svarteliste" over arter som kan forventes introdusert, slik som det er gjort i flere andre land. På denne måten søker en å unngå introduksjoner, eller å oppdage nye organismer så tidlig som mulig.

Snøkrabben har sannsynligvis kommet som larver med ballastvann og er i ferd med å etablere seg i norske farvann. Dersom snøkrabben eksploderer i antall slik kongekrabben har gjort, vil også denne arten kunne bli kommersielt interessant. Arten er meget stor, og den kan være miljømessig bekymringsfull, og den er introdusert ved uhell. Det bør aktivt gjøres tiltak for å hindre den i å etablere seg i norske farvann.

Vi mener at forvaltningen av kongekrabbe må være i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen. Ved at Norge ikke driver fangst av hunner økes bl a risikoen for spredning via ballastvann, på grunn av den relativt lange pelagiske larveperioden. Vi mener at bestanden må holdes mer aktivt i sjakk enn det som nå er tilfellet, både av hensyn til de effekter krabben har på vårt eget miljø, men også for å redusere risikoen for spredning til andre land.

² 9 hvalarter og 3 selarter er listet som norske ansvarsarter i h t kriteriene "globalt truet med norsk forekomst" og/eller "minst 25% av europeisk bestand i Norge"

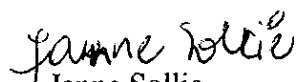
Med økende skipsaktivitet i området savner DN en omtale av hvilke forvaltningsmessige tiltak som er aktuelle når kongekrabben og evt andre fremmede arter kommer til Svalbard. Vi savner altså en uttalt strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse.

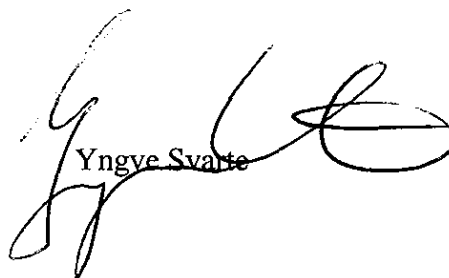
Konklusjon

Utredningen gir en god og grundig beskrivelse av ulike sider av fiskerivirksomheten. DN kunne ønske seg at den var supplert med:

- Vurdering av hvilke muligheter som ligger i arealbasert fiskeriforvaltning
- Konkret signal om at fiskerisektoren vil bidra til oppbygging av et forvaltningsgrunnlag for sjøfugl, og for kartlegging av viktige habitater på havbunnen
- En beskrivelse av strategi for sikring av trua arter/ansvarsarter som fiskeri har forvaltningsansvar for
- Konkret strategi for introduserte arter som har eller kan få kommersiell interesse, som er i tråd med Biodiversitetskonvensjonen og Havrettskonvensjonen

Med hilsen

Janne Sollie
Direktør

Yngve Svarte

Fiskeridirektoratet
Postboks 185, Sentrum
5804 BERGEN

FISKERI- OG HAVBRUKSNÆRINGEN	
ABST	333
03. NOV. 2004	
SAKS.NR.	DOK.NR.
2003/4881	69
U.O. 6	

FHL
Essendropsgt. 6, Postboks 5471 Majorstuen, 0305 Oslo
Telefon 23 08 87 30 - Telefaks 23 08 87 31
www.fhl.no - firmapost@fhl.no

Trondheim, 1. november 2004.

Vedr. helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet - Høring av utredning av konsekvenser av fiskeri.

Fiskeri- og havbruksnærings Landsforening (FHL) viser til høring av utredning av konsekvenser av fiskeri.

FHL er positive til at det igangsettes et arbeid for å utarbeide helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet da Barentshavet er et meget viktig havområde og må forvaltes på best mulig måte. Pågående arbeid med å etablere helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet vil etterfølges av forvaltningsplaner for Norskehavet og Nordsjøen. Prinsippene og arbeidsformer i pågående arbeid med forvaltningsplan Barentshavet vil derfor trolig legge føringer for de kommende forvaltningsplaner.

Utredningen påpeker at "det er mange elementer i det økologiske samspillet mellom arter, og mellom artene og deres øvrige miljø, hvor blant annet naturens egne svingninger er en stor usikkerhetsfaktor. Kunnskapen om hvert av disse elementene i Barentshavet er ikke tilstrekkelig til å lage pålitelige modeller av økosystemet og utlede realistiske prognoser i et langsiktig perspektiv." Dette sammen med kunnskapsmanglene når det gjelder ytre påvirkning av økosystemene som følge av miljøgifter, klimaendringer etc., omhandlet i egen utredning, vil gi store utfordringer knyttet til målsettingen om økosystembasert forvaltning av fiskeressursene.

FHL reagerer på utredningens ensidige problemfokusering knyttet til havbruksvirksomhet. Det er til dels ubegrunnede påstander i utredningen og tilgjengelig nyere forskning og utvikling innen næringen når det gjelder for eksempel lus og alternative fôrkilder er ikke omtalt. Havbruksnærings verdiskaping samt betydning og fremtidspotensiale for en rekke kystsamfunn mangler i tillegg helt. En rekke tema som er omtalt i underlagsrapporten "Beskrivelse av havbruksnæringen i området Lofoten til den norsk-russiske grense" er ikke tatt med i foreliggende utredning. I utredningens kap. 7 Samfunnsmessige effekter av fiskeriene er heller ikke det store potensialet for økt samarbeid mellom fiskeri- og havbruksnæringen som et ledd i fremtidsutviklingen av næringene nevnt.

Sammenlignet med det fokus verdiskapings- og sysselsettingspotensialet i petroleumsvirksomheten har fått i "Utredning av konsekvenser av helårig

petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet” kommer dagens og fremtidig verdiskapings- og sysselsettingspotensialet i fiskeri- og havbruksnæringen klart dårligere frem i ”Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet”. FHL beklager dette, men går samtidig ut i fra at dette ikke vil få betydning for ”vekting” av de ulike næringene ved utarbeidelse av forvaltningsplanen.

FHL er opptatt av at beslutningsgrunnlaget er mest mulig kunnskapsbasert. Organisasjonen er derfor bekymret for at kunnskapsgrunnlaget om Barentshavet er for lite. Som vi påpekte i vår høringsuttalelse om utredningsprogrammet, har arbeidet med utredningen vært en rask prosess med små muligheter for å tette til dels store kunnskapshull. Vi påpekte også at noen av de vesentligste kunnskapshull bør tettes før en anser utredningsarbeidet for fullført.

Med den kunnskapen som nå er sammenfattet sammen med de store kunnskapsmanglene som er identifisert er FHL svært opptatt av hvordan resultatene fra denne og øvrige utredninger blir brukt videre. Slik vi ser det kan det bli en stor utfordring for norske myndigheter å etablere en god forvaltningsplan for Barentshavet uten at en samtidig har en betydelig økt innsats innen kartlegging, overvåking og forskning.

Med vennlig hilsen
for FHL

Geir Andreassen
Adm.dir

Aina Valland
Fagsjef miljø

FISKEBÅTREGISTRATET	
ARKIV	333
02. NOV. 2004	
SAKSNR.	DOK.NR.
2003/4881	164
U.O. §	

FISKEBÅT

TVÅ

Tromsø 1. november 2004

Miljøverndepartementet

HELHETLIG FORVALTNINGSPLAN FOR BARENTSHAVET

Fiskebåtredernes Forbund hadde ovennevnte sak oppe til behandling i styremøte 28. og 29. oktober. Det ble fattet følgende vedtak:

Innledning

Fiskebåtredernes Forbund er tilfreds med at regjeringen legger frem planer for en helhetlig forvaltning av Barentshavet, og viser til at dette havområdet er svært viktig for norske fiskerier. I 2003 ble det fisket bunnfisk og reker for over 4 milliarder kroner i dette området bare av den norske flåten. I tillegg kommer store fangstverdier fra Nord-Atlanterens største fiskebestand, norsk vårgytende sild, og dessuten fra loddefisket i de årene fisket er åpent. Forbundet har behandlet følgende utredninger under ett, men har lagt hovedvekten på førstnevnte:

1. Utredning av konsekvenser av fiskeri.
2. Utredning av konsekvenser av skipstrafikk.
3. Utredning av konsekvenser av ytre påvirkning.

Klimaendringer

Fiskebåtredernes Forbund registrerer at en i utredningen antar at det vil bli en økning i temperaturen i overflatevannet i Barentshavet på 1-2°C de nærmeste 20-100 årene, og at dette antas å få konsekvenser også for fiskebestandene. Konsekvensene for de viktigste kommersielle bestandene i Barentshavet antas å være en mer nordlig og østlig utbredelse. Fiskebåtredernes Forbund mener det er nødvendig å utrede nærmere hvilke implikasjoner dette kan få i forhold til fremtidige fiskeriavtaler med Russland og statusen til vernesonen ved Svalbard. Forbundet mener det er viktig å dokumentere endrede vandringsmønster også for makrell og kolmule, for å legitimere norsk sonetilhørighet.

Effekten av fiskeriene

Fiskebåtredernes Forbund konstaterer at effektene av ulike fiskeredskaper også er vurdert i utredningen. Forbundet er enig i at effektene av tekniske reguleringer som maskevidde og sorteringsrist ikke er tilstrekkelig vurdert. Som eksempel er det nevnt at innføringen av sorteringsrist i reketral er gjort uten at en kan dokumentere effektene risten måtte ha i forhold til utsortering av skater og andre rovfisk, og hvilken betydning dette har for økosystemet. Effektene ved bruk av sorteringsrist i torsketrål med hensyn til biomasse og bestandsstruktur, er heller ikke dokumentert i forhold til betydningen for økosystemet. Forbundet er enig i at konsekvensene må utredes før nye tekniske reguleringer iverksettes.

Fiskebåtredernes Forbund erkjenner at det i fiskeriene i utredningsområdene finner sted uønsket bidødelighet som følge av fiskeaktiviteten. Bidødeligheten kan fremkomme ved at fisk faller av redskaper når denne trekkes opp, nøter sprenes, tapte garn fortsetter å fiske, eller ved at fisk bevisst kastes over bord. Utkast av de fleste kommersielle fiskearter er forbudt og det har de siste årene vært økt fokus på denne typen utkast. Strengt straffer og en generell holdningsendring har etter forbundets mening redusert problemet, noe også

statistikk om regelbrudd underbygger. Forbundet mener likevel det er viktig å få kartlagt utkast- og bidødelighet i alle fiskerier.

Fiskebåtrederne Forbund har fått gjennomført en forundersøkelse for å få vurdert om hvitfiskbestandene norsk arktisk torsk, hyse og sei kan godkjennes for bruk av miljømerket til Marine Stewardship Council (MSC). I denne forundersøkelsen ble bl.a. følgende forhold fremhevet som viktig for miljøsertifisering, og hvor det ble pekt på et behov for nærmere utredning i forbindelse med en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet:

- Kartlegging av marine habitat m.h.t. påvirkning av fiskeredskaper.
- Bifangst av kommersielle og ikke-kommersielle fiskearter, sjøfugl og sjøpattedyr.
- Effekten av tapte garn.

Fiskebåtrederne Forbund viser til at det er gjort en god del arbeid på disse områdene allerede. Forbundet viser samtidig til at "alt kan gjøres bedre", og mener på bakgrunn av ovennevnte at rapporten på en god måte oppsummerer de kunnskapshullene som må tettes for å forbedre forvaltningen ytterligere.

Samfunnsmessige effekter

Fiskebåtrederne Forbund viser til at utredningen har poengtert at for kystsamfunnene i Nord-Norge er fiskeriene fundamentale. Forbundet er enig i dette, men mener det er viktig å få frem at for mange kystkommuner i Sør-Norge, og da særlig på Vestlandet, er fiskeriene like fundamentale for næringsliv og bosetting.

Sjøpattedyr

Fiskebåtrederne Forbund mener at kunnskapene om bestandene av sjøpattedyr i Barentshavet er for dårlige, og viser til at det kun finnes gode bestandsestimat for vågekval og grønlandssel i dette området. Andre kvalbestander er i liten grad kartlagt og fiskekonsumet til disse artene er derfor ikke kjent. Fiskebåtrederne Forbund mener det er av stor betydning å kjenne fiskekonsumet til alle bestander av sjøpattedyr av en viss størrelse for å komme nærmere målet om en flerbestandsforvaltning.

Kongekrabbe

Fiskebåtrederne Forbund har tidligere tatt opp introduksjonen av kongekrabbe i Barentshavet og hvilke effekter utsettingen av arten kan få for økosystemet i Barentshavet. Forbundet mener det er viktig med økt forskning på denne bestanden for å undersøke eventuelle negative effekter på for eksempel torsk og lodde.

Internasjonale forpliktelser

Fiskebåtrederne Forbund viser til at Norge har undertegnet en rekke internasjonal avtaler som legger føringer på Norges forvaltning av fiskeressursene i farvann under norsk jurisdiksjon. Forbundet ber om at regjeringen utreder konsekvensene av slike avtaler for fiskeriene, før de undertegnes og blir juridisk bindende for Norge. Johannesburg-erklæringen av 2002 setter fokus på økosystembasert forvaltning. Fiskebåtrederne Forbund mener Norge fortsatt mangler kunnskap om interaksjoner mellom ulike fiskebestander og mellom sjøpattedyr og fiskebestander, og en vilje til å tilsette på slik kunnskapsbygging, i forhold til å kunne modellere bestandsutviklingen i et flerbestandsperspektiv. Likevel må det være mulig å justere dagens én-bestands forvaltningsråd basert på foreliggende flerbestandskunnskaper.

Arealkonflikt

Fiskebåtrederne Forbund har merket seg at det er blitt et stadig økt fokus på sjøarealene som fiskeriene tidligere har disponert alene. Oljevirksomheten, marine verneområder og fiske

på gytefelt er i utredningen nevnt som eksempler på arealkonflikt. Fiskebåtrederne Forbund viser til at fiskeflåten har fått redusert sine fiskefelt i Nordsjøen betydelig som en følge av petroleumsnæringens vekst. Forbundet mener petroleumsnæringen må pålegges å kun plassere ut overtrålbare installasjoner, som verken kan skades av trålbruk, eller skader trålbruket. Forbundet er i utgangspunktet skeptisk til å utvide omfanget av marine verneområder med mindre det dreier seg om svært spesiell bunntopografi.

I utredningen blir det påpekt at bruk av bunntral i områder hvor lodda gyter bør begrenses inntil eggene er klekket. Fiskebåtrederne Forbund mener det må dokumenteres at bruk av bunntral påvirker overlevelsen til loddeegg før en tar stilling til eventuelle restriksjoner på trålfisket.

Det blir i utredningen hevdet at store mengder ungreker blir beskattet som 3 og 4 åringer i rekefisket, og derfor ikke rekker å bli hunner. Løsningen er i følge utredningen å øke minstemålet på reker samt å innføre totalkvote i rekefisket. Fiskebåtrederne Forbund mener kunnskapsgrunnlaget om rekebestanden er begrenset. Forbundet viser til at torskebestanden konsumerer flere ganger så mye reker som fiskerne fangster i løpet av et år, og stiller derfor spørsmålsteget ved effektene av en eventuell kvoteregulering. Samtidig viser Fiskebåtrederne Forbund til at rekebestanden er spredt ut over et enormt havområde, og at fisket foregår kun på svært begrensede arealer hvor konsentrasjonen er størst. Det er således ingen grunn til å anta at kvoteregulering og økt minstemål vil være avgjørende faktorer for rekebestandens utvikling. En eventuell endring av minstemålet må etter forbundets mening begrunnes i hvilken bestandsmessig effekt dette vil få, samt konsekvensene for rekefisket. Forbundet mener kunnskapsgrunnlaget for rekebestanden er for spinkelt og ønsker derfor økt innsats i forskningen på denne bestanden, særlig når det gjelder predatorers beiting på rekebestanden.

Petroleumsvirksomhet og fiskeriene

Fiskebåtrederne Forbund er kjent med at Russland har hatt en formidabel økning i utskipningen av råolje fra Nordvest-Russland, og at denne økningen ventes å fortsette. På norsk sokkel i nordområdene kan en også forvente en økning, og Fiskebåtrederne Forbund mener at risikoen for utslipp av olje i dette området er økende. Forbundet mener potensialet for utslipp er størst ved transport av olje, og er derfor tilfreds med at norske myndigheter har stasjonert ut havgående slepebåter i området. Fiskebåtrederne Forbund viser til at det er betydelige havområder som skal dekket, og at det i enkelte tilfeller kan være for lang seiling fra utstasjonert slepebåt til havarist. Forbundet ber derfor om at intensjonsavtalen mellom Fiskebåtrederne Forbund og Fiskeridepartementet følges opp slik at havgående fiskefartøy kan inngå som et supplement i beredskapen. Forbundet er dessuten opptatt av at trafikksentralen i Vardø og permanente seilingsleder utenfor norsk territorialfarvann snarest blir operativ.

Spredning av organismer i ballastvann m.m.

Fiskebåtrederne Forbund er opptatt av at en finner frem til gode løsninger for å stoppe spredningen av organismer fra andre farvann til Barentshavet. Forbundet legger til grunn at nye internasjonale konvensjoner vil redusere risikoen for at slik spredning kan finne sted med ballastvann, men frykter at groe på skipsskrog fortsatt vil medføre en risiko. Forbundet ber om at regjeringen bevilger penger til forskning på tiltak som kan redusere risikoen for slik spredning.

Miljøgifter

Fiskebåtrederne Forbund vil understreke at fiskerinæringen er avhengig av et reint hav og rene produkter for å kunne selge på verdensmarkedet. Både akutt oljeforurensning og radioaktiv forurensning i området kan få store konsekvenser for norsk fiskeeksport. Markedet er svært følsomt for slike utslipp selv om det ikke kan påvises at fisken er rammet. Også

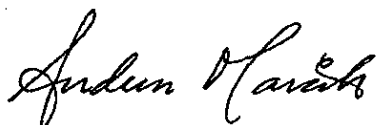
forurensning langveis fra er et problem i Barentshavområdet. Dette gjelder tungmetaller, PCB m.m. Disse stoffene akkumuleres i næringskjeden og toppredatorer som sel og kval er særlig utsatt. Fiskebåtrederne Forbund forutsetter at regjeringen bevilger penger til å overvåke utviklingen av miljøgifter i havet. Dette er særlig viktig med tanke på at også nyintroduserte miljøgifter som for eksempel flammehemmende stoffer er til stede i økosystemet i Barentshavet.

Avslutning

Fiskebåtrederne Forbund mener det vil være en styrke for forvaltningen av norske havområder å ha en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet. Forbundet mener det krever en betydelig forskningsinnsats for å dekke de største hullene i kunnskapsgrunnlaget for en helhetlig plan, men mener likevel at norsk forvaltning allerede har tatt ett langt skritt fremover med denne utredningen. Forbundet vil bl.a. peke på følgende fordeler ved å ha en troverdig helhetlig plan:

- Bedret beslutningsgrunnlag ved fastsettelse av kvoter, tekniske reguleringer osv.
- Norsk fisk får økt miljøtroverdighet i utlandet.
- Beslutningsgrunnlaget for fastsettelse av rammer for petroleumsvirksomhet i området bedres.
- Lettere å dokumentere krav til skipsfarten i internasjonale fora (IMO).

Vennlig hilsen
FISKEBÅTREDERNE FORBUND
Sekretariatet

Audun Maråk

Tor Are Vaskinn

Kopi: Fiskeridepartementet
Fiskeridirektoratet
Havforskningsinstituttet
Norges Fiskarlag

DET KONGELIGE
FORSVARSDIPLASEREMENT

640

02.01.2004

2003/5537 20

Norsk Polarinstitutt
Kystdirektoratet
✓ Fiskeridirektoratet

Tidl ref

Vår ref
2004/02230 - 2/FD III/MGR

Dato

20 OKT 2004

HELHETLIG FORVALTNINGSPLAN FOR BARENTSHAVET - HØRINGER

Forsvarsdepartementet (FD) har i forbindelse med utarbeidelse av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet mottatt tre utredninger på høring. Dette er hhv:

- Utredning angående konsekvenser av ytre påvirkning utarbeidet av Norsk Polarinstitutt
- Utredning angående konsekvenser av skipstrafikk i området Lofoten – Barentshavet utarbeidet av Kystdirektoratet
- Utredning angående konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet utarbeidet av Fiskeridirektoratet

Da dette er utredninger som står på selvstendig grunnlag gis kommentarer til den enkelte utredning. I tillegg gis noen generelle betraktninger.

Konsekvenser av ytre påvirkning

Denne anses først og fremst som kunnskapsbakgrunn for de øvrige utredningene. Her blir det pekt på konsekvenser for havmiljøet av klimaendringer, forurensning og introduserte arter. Det blir videre foretatt en grundig gjennomgang av konsekvenser av norsk og russiske petroleumsvirksomhet, med scenariebeskrivelser av mulige utviklingstrender frem til 2020. Rapporten påpeker at den største trusselen for havmiljøet i området vil være den russiske oljetransporten langs norskekysten, noe som blir belyst i utredningen av konsekvenser av skipstrafikken. FD har ingen merknader til denne utredningen.

Konsekvenser av skipstrafikk i området Lofoten – Barentshavet

Forsvaret har gjennom Sjøforsvaret vært representert i arbeidet med denne

utredningen. FD vil peke på det samarbeid som foregår på flere områder mellom Forsvaret og Kystverket, herunder i forhold til overvåkning og oljevernberedskap. I tillegg pekes på at det i regi av FD i 2003 ble gjennomført en utredning angående kystberedskap og overvåkning. I dette arbeidet, hvor også Fiskeri- og Kystdepartementet (FKD) deltok, ble det anbefalt en rekke tiltak for å samordne havovervåkning, og forbedre informasjonsutvekslingen mellom beredskapsetatene. I kapittel 4 foretas det en gjennomgang av tiltak for styrket sjøsikkerhet og kystberedskap med hovedfokus på FKDs rolle. Generelt mangler kapitlet en omtale av Forsvarets rolle i kystberedskapen. Under omtalen av slepebåtberedskapen langs kysten av Nord-Norge mangler det for eksempel en beskrivelse av at Forsvaret, ved Kystvakten, stiller med to av de tre fartøylene som inngår i denne beredskapen.

Hva angår omtale av skyte- og øvingsfelt så er det noen unøyaktigheter i utredningen. På side 120 første avsnitt vil riktig omtale være: *"Norges offentlige utredninger har utgitt rapporter som omhandler Forsvarets behov for skytefelt på land og sjø vurdert i forhold til sivile interesser, den siste som NOU 1996:8."*

På side 120 annet avsnitt vil riktig beskrivelse av igangsatt arbeid være: *"I den forbindelse har Forsvarsbygg i samarbeid med Forsvarets militære organisasjon igangsatt et arbeid med Nasjonal helhetsplan for skyte- og øvingsfelt i sjø. Planen tar sikte på å tilrettelegge for en behovs- og konsekvensvurdert portefølje av sjøbaserte skyte- og øvingsfelt, og vil danne et beslutningsgrunnlag på dette området."*

Til fotnote 51 knyttes følgende kommentar: *"Sist publiserte arbeid fra Fostervollutvalget i serien Norges offentlige utredninger er NOU 1996:8 Forsvarets skyte- og øvingsfelt (Hovedrapport fra Det rådgivende utvalg til vurdering av Forsvarets øvingsmuligheter). Den 5. oktober 2004 overleverte Fostervollutvalget sin nyeste Hovedrapport til forsvarsministeren."*

Konsekvenser av fiskeri i området Lofoten - Barentshavet

Utredningen er i hovedsak en beskrivelse av nå-situasjonen, men trekker samtidig også frem mulige utviklingstrekk. Den synes således å gi et meget godt grunnlag for å sette forvaltning innenfor fiskeriene i en større sammenheng.

Omtale av skytefelt (utredningens side 146 pkt 11.4.3) anbefales oppdatert i samsvar med kommentarer i forrige punkt. I tillegg bør ordet konstruerer i pkt 11.4.2 erstattes med oppretter. I pkt 11.4.4 sies at det ikke alltid er like lett å unngå konflikt mellom militær øvingsaktivitet og fiskeriaktiviteter. FD vil her presisere at i tilknytning til planlegging av større øvelser involveres blant annet fiskerimyndighetene, i tillegg til at deltagende enheter tilføres informasjon om kjent fiskeriaktivitet og eventuelle sårbare områder.

Generelle betraktninger

Utredningene representerer en grundig og god analyse av mulige utviklingstrekk og konsekvenser. I tillegg peker utredningene på områder der det ikke er tilstrekkelig kunnskap, noe som anses å være en viktig erkjennelse og godt utgangspunkt for en

bedret forvaltning. Det er imidlertid en svakhet at konkrete tiltak for å møte påpekte utfordringer, herunder i forhold til eventuelle ulykker og hendelser, er viet mindre oppmerksomhet. FD anbefaler at en bredere omtale av mulige tiltak gis i den endelige forvaltningsplanen for Barentshavet. I denne sammenheng må bruk av Forsvarets ressurser også vurderes, da Forsvaret har en viktig rolle både i forhold til fiskeriaktiviteten og skipstrafikken i området, eksempelvis knyttet til overvåking, myndighetsutøvelse og beredskap i forbindelse med ulykker. Videre gjennomfører Kystvakten rutinemessig vannprøvetaking, noe som ytterligere kan effektiviseres.

En helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet vil innebære utfordringer for Norge som nasjon. Dette omfatter forhold som å få aktører til og handle i tråd med en overordnet plan, klare rammer og hjemmelsgrunnlag for nødvendig håndhevelse og kontroll, og tilførsel av de nødvendige ressurser for gjennomføring.

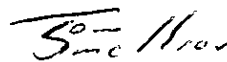
Hva angår Forsvaret egen aktivitet så legges det stor vekt på å tilpasse seg miljøkrav, enten det omhandler materiell eller gjennomføring av trenings- og øvingsaktivitet.

Konklusjon

Det anses at en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet neppe vil legge begrensninger på Forsvarets sjømilitære aktiviteter. Det synes videre klart at Forsvarets ressurser vil være et viktig bidrag i en oppfølging av planen og en helhetlig forvaltning. Det er en svakhet at konkrete tiltak for å møte påpekte utfordringer er viet lite oppmerksomhet. Dette bør innarbeides i en helhetlig forvaltningsplan. FD vil videre peke på at det vil være nyttig og nødvendig å se utviklingen av en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet i sammenheng med overordnede mål for en fremtidig utvikling i nordområdene. Det vises her til NOU 2003 nr. 32 – Mot nord.

Tore Jakobsen

Tom Smellror

Kopi:
Miljøverndepartementet
Fiskeri- og kystdepartementet

Intern kopi
FD I, FD II, FD IV, FD V, LED SEKR